EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 4.6.2025.
COM(2025) 223 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Rumunjske

{SWD(2025) 223 final}

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Rumunjske

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97[1], a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenog 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

Opća razmatranja

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., navode se ciljevi okvira za gospodarsko upravljanje, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u UFEU-u. Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedinu zemlju te nadzor provedbe tih preporuka. Ta uredba potiče i odgovornost za fiskalnu politiku na nacionalnoj razini i usmjerena je na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan koji sadržava njezine fiskalne, reformske i investicijske obveze u četverogodišnjem ili petogodišnjem razdoblju, ovisno o redovnom trajanju

[1] SL L 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda[3] u tim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz te uredbe, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz te uredbe, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća[4], kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom za oporavak i otpornost pruža se financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije u Uniji i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(3) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća[5] („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time se doprinosi energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, a istodobno povećava uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapacitet za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Rumunjska je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(4) Rumunjska je 31. svibnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na temelju članka 19. te uredbe ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. Vijeće je 29. listopada 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Rumunjske[6], koja je izmijenjena 8. prosinca 2023. na temelju članka 18. stavka 2. radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o

---

3 Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez (i) rashoda za kamate; (ii) diskrecijskih mjera na strani prihoda, (iii) rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, (iv) nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, (v) cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i (vi) jednokratnih i drugih privremenih mjera.

4 Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

5 Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

6 Provedbena odluka Vijeća od 29. listopada 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Rumunjske (12319/21 + ADD1).

planu REPowerEU[7]. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5., u kojoj se navodi da je Rumunjska u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iste reforme ili ulaganja nije poništeno.

(5) Vijeće je 21. siječnja 2025. na preporuku Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Rumunjske[8]. Plan je podnesen u skladu s člankom 11. i člankom 36. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2024/1263, obuhvaća razdoblje od 2025. do 2028. i sadržava fiskalnu prilagodbu tijekom sedam godina.

(6) Komisija je 26. studenoga 2024. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2025., u kojem je utvrđeno da je Rumunjska jedna od država članica za koje je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 13. svibnja 2025. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja[9], a 10. ožujka 2025. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(7) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost EU-a u sljedećih pet godina. U njemu su utvrđena tri imperativa preobrazbe za održiv gospodarski rast: (i) inovacije, (ii) dekarbonizacija i konkurentnost i (iii) sigurnost. Kako bi se smanjio inovacijski jaz, EU namjerava potaknuti inovacije u industriji, poduprijeti rast *start-up* poduzeća inicijativama kao što su strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća i promicati primjenu naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i kvantno računalstvo. Komisija je radi zelenijeg gospodarstva izradila detaljan akcijski plan za priuštivu energiju i plan za čistu industriju kojima se osigurava racionalan prelazak na čistu energiju koji ne ugrožava konkurentnost, osobito u energetski intenzivnim sektorima, i koji je pokretač rasta. Kako bi smanjila pretjeranu ovisnost i povećala sigurnost, Unija intenzivno radi na jačanju globalnih trgovinskih partnerstava, diversifikaciji lanaca opskrbe i osiguravanju dostupnosti kritičnih sirovina i izvora čiste energije. Ti se prioriteti temelje na horizontalnim čimbenicima, a to su regulatorno pojednostavnjenje, produbljivanje jedinstvenog tržišta, financiranje konkurentnosti i unija štednje i ulaganja, promicanje vještina i kvalitetnih poslova te bolja koordinacija politika EU-a. Kompas konkurentnosti usklađen je s europskim semestrom, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima Komisije i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(8) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2025. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan

---

7 Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 29. listopada 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Rumunjske (15833/23 + ADD1).

8 Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Rumunjske, SL C/2025/647, 10.2.2025.

9 Preporuka Vijeća od 13. svibnja 2025. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http:// data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).)

dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Te preporuke za pojedinu zemlju i dalje su jednako relevantne za ocjenu izmijenjenih planova za oporavak i otpornost u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) U preporukama za pojedinu zemlju za 2025. obuhvaćeni su svi ključni izazovi ekonomske politike na koje se nije u dovoljnoj mjeri odgovorilo mjerama iz planova za oporavak i otpornost, vodeći računa o relevantnim izazovima utvrđenima u preporukama za pojedinu zemlju u razdoblju od 2019. do 2024.

(10) Komisija je 4. lipnja 2025. objavila Izvješće za Rumunjsku za 2025. U njemu je ocijenjen napredak Rumunjske u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Rumunjske. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi kojima je Rumunjska izložena. Ocijenjen je i napredak Rumunjske u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

(11) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Rumunjsku u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Rumunjsku za potrebe te uredbe objavljeni su 13 svibnja 2025[10]. Komisija je 4. lipnja 2025. zaključila da u Rumunjskoj postoje prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Konkretno, slabosti su se povećale jer su se u Rumunjskoj povećali i fiskalni deficit i deficit tekućeg računa, a troškovna konkurentnost se pogoršala 2024. Visoki državni deficit povećao se 2024. Zbog kontinuiranog rasta državnog deficita, posebno povećanja plaća u javnom sektoru i mirovina, povećala se privatna potrošnja i već otprije velik deficit tekućeg računa. Jedinični troškovi rada dodatno su se povećali 2024., nakon što su stope rasta prethodnih godina već bile vrlo visoke, što je narušilo troškovnu konkurentnost. Stabilnost kombinacije vanjskog financiranja, temeljena na znatnim neto izravnim stranim ulaganjima i sredstvima iz fondova EU-a koja su ograničila povećanje vanjskog duga, oslabljena je 2024. Očekuje se da će se državni deficit i deficit tekućeg računa u 2025. i 2026. smanjiti tek neznatno. Očekuje se da će rast jediničnih troškova rada i inflacija usporiti, ali ostati veliki. Napredak na politikama u 2024. bio je minimalan, a rizici za makroekonomsku stabilnost su se povećali. Krajem prošle godine povećala se politička nesigurnost, zbog čega je Rumunjska bila podložna promjenama raspoloženja ulagača i višim troškovima zaduživanja. Veza između banaka i države najveća je u EU-u i dodatno se povećala 2024. Značajan paket fiskalne konsolidacije donesen krajem 2024., uključujući zamrzavanje mirovina i plaća u državnom sektoru, tek treba dopuniti dodatnim mjerama kako bi se osigurala potpuna usklađenost s ciljevima srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana. Reforma određivanja minimalne plaće donesena je početkom 2025. Provedbom srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana i porezne reforme 2025. mogle bi se znatno smanjiti fiskalne slabosti. Osim toga, potrebne su strukturne reforme, posebno iz plana za oporavak i otpornost, kako bi se ojačala konkurentnost i izvozni rezultati i privukla dodatna financijska sredstva EU-a. Vjerojatno su potrebne i dodatne mjere. Općenito, bez odlučnih mjera u pogledu fiskalnih i strukturnih reformi, fiskalni i vanjski deficiti vjerojatno će ostati previsoki, zbog čega je Rumunjska vrlo izložena promjenama u raspoloženju ulagača i egzogenim šokovima.

Ocjena godišnjeg izvješća o napretku

[10] SWD(2025) 126 final.

(12) Vijeće je 21. siječnja 2025. preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda za Rumunjsku: 5,1 % u 2025., 4,9 % u 2026., 4,7 % u 2027. i 4,3 % u 2028., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od 20,2 % u 2025., 26,0 % u 2026., 31,9 % u 2027. i 37,6 % u 2028. Te maksimalne stope rasta neto rashoda u razdoblju 2025. – 2030. podudaraju se s korektivnim kretanjem u skladu s člankom 3. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 1467/97, kako je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita[11]. Rumunjska još nije dostavila svoje godišnje izvješće o napretku u kojem se izvješćuje o mjerama poduzetima prema Preporuci Vijeća od 21. siječnja 2025. s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita, provedbi reformi i ulaganja koje su osnova produljenja razdoblja prilagodbe te provedbi reformi i ulaganja za svladavanje glavnih izazova utvrđenih u preporukama za pojedinu zemlju u okviru europskog semestra.

(13) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je preporučila koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu i Europsko je vijeće 6. ožujka 2025. pozdravilo taj prijedlog.

(14) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat[12], deficit opće države u Rumunjskoj se sa 6,6 % BDP-a u 2023. povećao na 9,3 % BDP-a u 2024., dok je dug opće države narastao s 48,9 % BDP-a krajem 2023. na 54,8 % BDP-a krajem 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju stopi rasta neto rashoda od 19,9 % u 2024. Na temelju Komisijinih procjena smjer fiskalne politike[13] u 2024., koji uključuje rashode financirane i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je ekspanzivan, za 0,8 % BDP-a.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se realni BDP povećati za 1,4 % u 2025. i za 2,2 % u 2026., a inflacija mjerena HIPC-om iznositi 5,1 % u 2025. i 3,9 % u 2026.

(16) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se deficit opće države od 8,6 % BDP-a za 2025. Predviđeno smanjenje deficita u 2025. uglavnom je rezultat provedbe paketa fiskalne konsolidacije krajem 2024. Taj je paket uključivao nominalno zamrzavanje plaća i mirovina te neke dodatne mjere za povećanje prihoda. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 5,4 % u 2025. Prema Komisijinoj prognozi predviđa se da će u 2025. smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, biti kontrakcijski, za 1,4 % BDP-a. Predviđa se da će do kraja 2025. udio duga opće države u BDP-u porasti na 59,4 %. Povećanje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je posljedica vrlo visokog primarnog deficita i, u manjoj mjeri, povećanja plaćanja kamata.

---

11 Preporuka Vijeća u cilju okončanja stanja pretjeranog deficita u Rumunjskoj, C/2025/5038.

12 Eurostat–Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2025.

13 Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(17) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. očekuje se da će se u 2025. bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi opće države u iznosu do 0,9 % BDP-a, u odnosu na 0,6 % BDP-a u 2024. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Rumunjske.

(18) Rashodi opće države za obranu iznosili su 1,9 % BDP-a u 2021., 1,8 % BDP-a u 2022. i 1,7 % BDP-a u 2023.[14] Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025., predviđa se da će rashodi za obranu iznositi 1,7 % BDP-a i u 2024. i 2025. To odgovara smanjenju od 0,2 postotna boda BDP-a u odnosu na 2021.

(19) Vijeće je 21. listopada 2024. Rumunjskoj preporučilo[15] postroženje fiskalne politike kako bi ostvarila fiskalnu prilagodbu za 2024. u cjelini. Strukturni deficit u Rumunjskoj povećao se 2024. za 2,4 postotna boda BDP-a na 8,8 % BDP-a. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se neto rashodi u Rumunjskoj povećati za 5,4 % u 2025. i kumulativno za 26,4 % u 2024. i 2025. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2025. predviđa se da će rast neto rashoda Rumunjske u 2025. biti iznad preporučene maksimalne stope rasta utvrđene korektivnim kretanjem, u godišnjem i kumulativnom smislu, što odgovara odstupanju[16] od 0,1 % BDP-a u odnosu na maksimalni preporučeni rast godišnjih neto rashoda u 2025. i odstupanju od 1,7 % BDP-a u odnosu na maksimalni preporučeni kumulativni rast neto rashoda u 2024. i 2025. Taj visok rast neto rashoda posljedica je velikog rasta tekućih rashoda u 2024. (+18,7 % u odnosu na 2023.), posebno rashoda za plaće u javnom sektoru (+21,5 % u odnosu na 2023.) i socijalnih transfera, uključujući mirovine (+19,5 % u odnosu na 2023.). Predviđena odstupanja ne premašuju prag od 0,3 % BDP-a na razini godišnjih odstupanja, ali na razini kumulativnih odstupanja znatno premašuju prag od 0,6 % BDP-a. To znači da postoji visok rizik od velikog odstupanja od preporučenog maksimalnog rasta neto rashoda i čvrsta pretpostavka nepoduzimanja učinkovitih mjera.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se suficit opće države od 8,4 % BDP-a u 2026. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 8,1 % u 2026. Smanjenje deficita u 2026. uglavnom je posljedica poboljšanja rasta državnih prihoda potaknutog predviđenim oporavkom gospodarske aktivnosti. Na temelju Komisijinih procjena predviđa se da će u 2026. smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, biti uglavnom neutralan. Fiskalna konsolidacija također bi mogla doprinijeti poboljšanju vanjskog položaja. Komisija predviđa da će se krajem 2026. udio duga opće države u BDP-u povećati na 63,3 %. Povećanje udjela duga opće države u BDP-u u 2026. uglavnom održava postojano vrlo visoki primarni deficit.

(21) U preporuci kojom se potvrđuje srednjoročni plan Rumunjske utvrđene su reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe i rokovi njihove

---

14 Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG).

15 Preporuka Vijeća od 21. listopada 2024. o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Rumunjske, SL C/2024/6830x, 29.11.2024.

16 Od 2026. ti će se iznosi navoditi na kontrolnom računu utvrđenom u članku 22. Uredbe (EU) 2024/1263.

provedbe. One uključuju postojeće i pojačane mjere iz plana za oporavak i otpornost, kao što su sveobuhvatno preispitivanje poreznog okvira kojim su obuhvaćena sva područja oporezivanja, modernizacija sustava porezne uprave, godišnje revizije rashoda, reforma općih i posebnih mirovina te novi mehanizam za određivanje minimalnih plaća, kao i dodatne reforme i ulaganja, kao što su mjere za poboljšanje financiranja poslovanja i reforma sustava rashoda poduzeća u državnom vlasništvu. Neke od reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje i koje su trebale biti dovršene do 30. travnja 2025. nisu provedene, kao što je ključna reforma preispitivanja poreznog sustava.

Ključni problemi politike

(22) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku dovršetak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Rumunjske zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Rumunjska djelotvornim upravljanjem i jačanjem administrativnih kapaciteta hitno ubrza provedbu reformi i ulaganja rješavanjem kašnjenja u javnoj nabavi. Kako bi se taj postupak olakšao, Rumunjska treba izmijeniti plan i ukloniti ulaganja koja više nisu ostvariva zbog objektivnih okolnosti, ali istovremeno mora zadržati komponentu bespovratnih sredstava. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(23) Rumunjska je ubrzala provedbu programa kohezijske politike, koji obuhvaćaju potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF). Važno je te napore nastaviti kako bi se osigurala brza provedba programa i pri tom povećao njihov učinak na terenu. Rumunjska već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta u okviru svojih programa kohezijske politike. Rumunjska se istodobno i dalje suočava s izazovima, među ostalim onima koji se odnose na obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu uključenost, kao i poticanje regionalne konkurentnosti istraživanjem i inovacijama, među ostalim razvojem ili proizvodnjom ključnih tehnologija, povećanjem otpornosti vodoopskrbe, posebno na istoku i jugu zemlje, te priuštivost stanovanja. U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Rumunjska je u okviru preispitivanja programâ kohezijske politike u sredini programskog razdoblja dužna preispitati svaki program uzimajući, među ostalim, u obzir izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024. U Komisijinu prijedlogu donesenom 1. travnja 2025.[17] rok za dostavu procjene o ishodu preispitivanja u sredini programskog razdoblja za svaki program produljuje se nakon 31. ožujka 2025. Osigurava se i fleksibilnost kako bi se ubrzali provedba programa i poticaji za države članice da dodijele sredstva kohezijske politike za pet strateških

[17] Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja - COM(2025) 123 final.

prioritetnih područja u Uniji, a to su konkurentnost u područjima strateških tehnologija, obrane, stanovanja, otpornosti vodoopskrbe i energetske tranzicije.

(24) Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) pruža priliku za ulaganja u ključne strateške prioritete EU-a jačanjem konkurentnosti EU-a. STEP koristi sredstva iz 11 postojećih fondova EU-a. Države članice mogu doprinositi i programu InvestEU potporom ulaganjima u prioritetna područja. Rumunjska bi mogla iskoristiti te inicijative za potporu razvoju ili proizvodnji ključnih tehnologija, što uključuje čiste i resursno učinkovite tehnologije.

(25) Uz gospodarske i socijalne poteškoće na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, Rumunjska se suočava s nekoliko dodatnih izazova koji se odnose na dekarbonizaciju gospodarstva i proizvodnju energije, pripremu i prioritizaciju velikih projekata, kvalitetu i djelotvornost javne uprave, socijalnu zaštitu i pristup osnovnim uslugama, sudjelovanje na tržištu rada i nedostatak vještina, siromaštvo i socijalnu isključenost.

(26) Kako je utvrđeno u Kompasu konkurentnosti, sve institucije EU-a te nacionalne i lokalne institucije moraju uložiti velike napore u izradu jednostavnijih pravila i ubrzavanje administrativnih postupaka. Komisija je postavila ambiciozne ciljeve za smanjenje administrativnog opterećenja: za najmanje 25 % i za najmanje 35 % za MSP-ove; te je osmislila nove alate za postizanje tih ciljeva, uključujući sustavno testiranje otpornosti propisa EU-a na stres i poboljšani dijalog s dionicima. Kako bi se te ambicije ostvarile, i Rumunjska treba poduzeti mjere. 82 % poduzetnika smatra da je složenost administrativnih postupaka problem za njihovo poduzeće koje posluje u Rumunjskoj[18]. Predvidljivost donošenja odluka i dalje je izazov jer negativno utječe na poslovno okruženje. Broj donesenih izvanrednih odluka[19] i dalje je vrlo visok, što stvara nesigurnost i vjerojatno ometa ulaganja. Unatoč uspostavljenom institucionalnom okviru za savjetovanje, relevantni dionici nedovoljno su uključeni u osmišljavanje i provedbu reformi, a pravi dijalog je rijetkost, iako su nedavno poduzeti koraci za poboljšanje učinkovitosti savjetovanja. Procjene regulatornog učinka i dalje su formalnost, njihova je kvaliteta upitna, a stvarna primjena neizvjesna. Brza provedba reformi iz plana za oporavak i otpornost čiji je cilj jačanje kapaciteta za koordinaciju politika i analizu učinka na svim razinama vlasti te povećanje kvalitete javnih savjetovanja pridonijela bi poboljšanju gospodarskih i socijalnih ishoda.

(27) Iako je Rumunjska uz potporu Mehanizma za oporavak i otpornost ostvarila određeni napredak u povećanju udjela obnovljivih izvora energije u svojoj kombinaciji izvora energije, njezin energetski sustav i dalje se u velikoj mjeri oslanja na fosilna goriva, koja čine oko 70 % njezine kombinacije izvora energije. Postupnim ukidanjem ugljena i ograničavanjem upotrebe prirodnog plina te njihovom zamjenom čišćim alternativama, posebno obnovljivim izvorima energije, poboljšala bi se kvaliteta zraka u Rumunjskoj, smanjile emisije CO_2 i zaštitilo gospodarstvo od cjenovnih šokova povezanih s fosilnim gorivima te bi se smanjile ovisnosti i povećala energetska sigurnost. S obzirom na znatan, ali nedovoljno iskorišten potencijal Rumunjske za

[18] „Stavovi poduzeća prema korupciji u EU-u”, izvješće o brzoj anketi Eurobarometra (travanj 2024.)

[19] Hitne uredbe vlade zakonodavni su akti koji imaju pravnu snagu zakona. U skladu s člankom 115. rumunjskog Ustava, Vlada može donijeti hitne uredbe samo u iznimnim situacijama koje zahtijevaju njihovo donošenje bez odgode, uz obvezu obrazloženja hitnosti. Hitne uredbe stupaju na snagu nakon podnošenja na raspravu nadležnom domu Parlamenta i nakon objave u Službenom listu. Nakon toga moraju biti odobrene zakonom u Parlamentu, ali počinju proizvoditi pravne učinke na dan stupanja na snagu.

energiju iz obnovljivih izvora (energija vjetra i solarna energija), ubrzavanjem njihova uvođenja mogla bi se doprinijeti ispunjavanju obveza te zemlje da poveća udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije na 38 % do 2030., što nije izvedivo s postojećim politikama. U Rumunjskoj i dalje postoje višestruke prepreke uvođenju obnovljivih izvora energije, od nesigurnosti cijena do složenih postupaka izdavanja dozvola i nejasnih pravila o korištenju zemljišta. Konkretno, provedbom Zakona o energiji vjetra na moru iz 2024. moglo bi se dodati 3 – 7 gigavata električne energije do 2030., dok bi se dodatnim regulatornim reformama za pojednostavnjenje i ubrzavanje postupaka izdavanja dozvola, među ostalim u okviru plana za oporavak i otpornost, mogle ukloniti prepreke uvođenju obnovljivih izvora energije. Tim bi se naporima Rumunjskoj omogućilo da ispuni svoje klimatske obveze do 2030., otvori radna mjesta i kućanstvima i industriji osigura povoljniju energiju.

(28) Za povećanje udjela obnovljivih izvora energije potrebna su znatna poboljšanja rumunjskih elektroenergetskih mreža, koje trenutačno ne mogu podržati veliko širenje proizvodnje energije vjetra i solarne energije[20]. Nedovoljan kapacitet prijenosa i zastarjela infrastruktura dovode do zagušenja, ograničavanja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora tijekom vršne proizvodnje i poteškoća u povezivanju novih projekata. Rumunjska energetskom strategijom namjerava riješiti te probleme, pozivajući na modernizaciju i digitalizaciju elektroenergetske mreže (i prijenos i distribucija) primjenom pametnih tehnologija i skladištenjem energije. Time bi se poboljšala i energetska sigurnost jer pouzdana mreža može bolje odgovoriti na porast potražnje ili šokove u opskrbi. Snažnija nacionalna mreža mogla bi se dopuniti snažnijim vezama sa susjednim zemljama (kao što su Mađarska, Bugarska, Moldova i Ukrajina). Projektima kao što je novi crnomorski ISVN interkonekcijski vod (koji povezuje rumunjsku obalu Crnog mora sa središnjom Europom) mogao bi se povećati prekogranični protok i omogućiti budući izvoz energije vjetra na moru. Poboljšanjem prekograničnih elektroenergetskih interkonekcija Rumunjska bi se mogla bolje integrirati u europsko energetsko tržište i povećati stabilnost svojeg elektroenergetskog sustava i energetsku sigurnost.

(29) Tijekom nedavne energetske krize Rumunjska je uvela hitne mjere, kao što su gornje granice cijena i opsežne subvencije za električnu energiju i plin kako bi zaštitila kućanstva i poduzeća od naglog rasta cijena energije. Iako je tim intervencijama pružena kratkoročna pomoć i zaštićeni su ranjivi potrošači, došlo je do visokih fiskalnih troškova i narušavanja tržišta. Opće gornje granice cijena šalju pogrešne signale tržištu, obeshrabruju štednju energije i ulaganje u učinkovitost ili nove kapacitete. Budući da su se cijene energije stabilizirale, ključno je postupno ukinuti te programe hitne potpore. Rumunjska daje znatne relevantne subvencije za fosilna goriva i nije planirano njihovo postupno ukidanje prije 2030. Osobito bi se moglo razmotriti prioritetno postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva koje ne rješavaju problem energetskog siromaštva na ciljani način, ne odgovaraju na stvarna pitanja energetske sigurnosti, ometaju elektrifikaciju i nisu ključne za industrijsku konkurentnost. U Rumunjskoj su subvencije za fosilna goriva, kao što je potpora za grijanje namijenjena kućanstvima i potpora za pokrivanje gubitaka poduzeća koja se bave fosilnim gorivima, ekonomski neučinkovite i produljuju ovisnost o fosilnim gorivima. Rumunjska bi imala više koristi kad bi tako ušteđena sredstva upotrijebila za rješavanje neodrživo visokog deficita opće države. Vraćanje nenarušenih cijena

[20] Vidjeti, na primjer, OECD Economic Surveys: Romania 2024.

energije moglo bi potaknuti ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora i učinkovitost, čime bi se ubrzao prelazak Rumunjske na čistu energiju.

(30) Ulaganja u energetsku učinkovitost (obnova zgrada radi bolje izolacije i nadogradnja sustava grijanja), okolišnu infrastrukturu (modernizacija mreža centraliziranog grijanja, poboljšanje sustava zbrinjavanja otpada i vodoopskrbe te sanacija industrijskih područja pogođenih onečišćenjem) i tehnologije s nultom neto stopom emisija (razvoj novih industrija kao što su komponente solarnih ploča, sastavljanje baterija ili čak projekti u području vodika) komplementarne su mjere rumunjskim reformama na strani ponude. Njima se nastoji osigurati da energetska tranzicija bude troškovno učinkovita i uključiva u svim regijama, posebno u regijama koje ovise o ugljenu, kako bi se omogućila pravedna tranzicija.

(31) Rumunjskoj infrastrukturi, posebno onoj koja se odnosi na održivi promet, čistu energiju te okolišne i digitalne usluge, i dalje su potrebna znatna ulaganja unatoč velikoj potpori kohezijske politike, Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a. Čak i zreli projekti često kasne, a velikim projektima ne daje se uvijek dovoljna prednost kako bi na vrijeme dobili potrebne resurse za napredak prema rasporedu. Uklanjanjem tih nedostataka povećala bi se sigurnost planiranja i omogućila pravovremena provedba projekata, čime bi se potaknula komplementarna privatna ulaganja. Potrebno je dodatno poboljšati kvalitetu i učinkovitost javne uprave. Primjenom i potencijalno daljnjim poboljšanjem okvira za strateško i proračunsko planiranje koji je uveden planom za oporavak i otpornost podržao bi se dugoročni razvoj Rumunjske, kao i utvrđivanje prioriteta mjera i koordinacija politika na središnjoj i lokalnoj razini. Konkretno, čini se da je sektorski strateški okvir i dalje fragmentiran, jer postoje preklapanja među sektorima, a prioriteti nisu jasno utvrđeni.

(32) Sudjelovanje žena na rumunjskom tržištu rada i dalje je ispod prosjeka EU-a (60,3 % u odnosu na 70,8 % u EU-u). Mladi se usto suočavaju s visokim stopama nezaposlenosti jer Rumunjska ima treću najvišu stopu nezaposlenosti mladih u EU-u (23,9 % u odnosu na 14,9 % u EU-u) i najvišu stopu mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih u EU-u (19,4 % u odnosu na 11 % u EU-u). Poboljšanjem njihova položaja i povećanjem njihova sudjelovanja na tržištu rada moglo bi se djelomično suzbiti nepovoljna demografska kretanja te ženama i mladima pružiti dodatne mogućnosti. U tom bi pogledu bilo važno riješiti probleme povezane s mjerama za uključivanje na tržište rada i pristupom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, posebno u ruralnim područjima. Samo je 11,4 % djece u dobi do 3 godine u 2024. bilo upisano u sustav formalne skrbi za djecu, što je znatno ispod prosjeka EU-a od 39,2 %, a samo 75,7 % (EU: 94,6 %) djece u dobi od tri godine do dobi za obvezno osnovnoškolsko obrazovanje sudjelovalo je u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u 2022. Rumunjska bi mogla razmotriti bolje usmjeravanje mjera za uključivanje na tržište rada i preusmjeravanje potpore s manje učinkovitih subvencija za zapošljavanje na osposobljavanje i informiranje javnosti.

(33) Iako su stope slobodnih radnih mjesta i dalje niske, Rumunjska je među državama članicama u kojima postoji najveći broj zanimanja s manjkom zaposlenih. Poslodavci smatraju da je nedostatak odgovarajućih vještina radne snage jedno od glavnih poslovnih ograničenja. Stjecanje tercijarnog obrazovanja i udio odraslog stanovništva s barem osnovnim digitalnim vještinama i dalje stagniraju na niskim razinama, što smanjuje konkurentnost. S obzirom na predviđeno smanjenje udjela radno sposobnog stanovništva u Rumunjskoj, nedostatak vještina mogao bi se pogoršati ako se ne poboljšaju politike za pomoć s pronalaženjem posla, usavršavanje i zadržavanje

talenata. Učinkovitost usavršavanja i prekvalifikacije otežani su nedostatkom osnovnih vještina, što se odražava u lošim rezultatima Programa za međunarodnu procjenu učenika (PISA) za 2022. Rumunjska ima jednu od najviših stopa petnaestogodišnjaka u EU-u koji nisu dosegli osnovnu razinu u matematici (48,6 % u odnosu na 29,5 % u EU-u), čitanju (41,7 % u odnosu na 26,2 % EU-u) i prirodoslovlju (44 % u odnosu na 24,2 % EU-u). Rumunjska modernizira sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi zadovoljila potrebe tržišta rada, ali samo manji broj učenika ima pristup učenju kroz rad, a stope zaposlenosti osoba koje su nedavno završile takvo obrazovanje su niske. Kako bi obrazovanje, strukovno osposobljavanje i cjeloživotno učenje postali relevantniji za tržište rada, važno je više uključiti lokalna poduzeća u pružanje osposobljavanja i bolje integrirati informacije o vještinama u oblikovanje politika utemeljenih na dokazima te u prilagođene kurikulume i ponudu programa osposobljavanja.

(34) Unatoč nedavnom napretku, Rumunjska i dalje ima jednu od najviših stopa odraslih i djece izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u EU-u (27,9 % u odnosu na prosjek EU-a od 21,0 %), a njezin sustav socijalne zaštite ima nisku razinu primjerenosti i pokrivenosti. Rumunjska do 2030. mora ostvariti napredak u smanjenju broja osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. To bi se moglo postići jačanjem učinkovitosti sustava socijalne zaštite, osiguravanjem stabilnog financiranja, učinkovitim praćenjem i evaluacijom učinka te boljim pristupom osnovnim i potpornim uslugama, uključujući za romske zajednice. Osiguravanje boljeg pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi i dalje je problematično, posebno u ruralnim područjima i za ranjive skupine. Nedostatak kvalificiranog osoblja ograničava dostupnost usluga zdravstvene zaštite i dugotrajne skrbi. U okviru programa koje financira EU pruža se znatna potpora, među ostalim kroz 2000 integriranih usluga u zajednici koje će se pokrenuti u ruralnim područjima te kroz jačanje socijalnih, zdravstvenih i obrazovnih službi i službi za zapošljavanje. Svladavanjem tih izazova podupla bi se uzlazna socijalna konvergencija, u skladu s drugom fazom analize zemalja službi Komisije u skladu s okvirom za socijalnu konvergenciju[21].

(35) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i njezine zaključke o postojanju prekomjernih neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporukama br. 1 i 2 u nastavku. Politikama iz preporuka br. 1 i 2 doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s velikim vanjskim i fiskalnim deficitima.

PREPORUČUJE da Rumunjska u 2025. i 2026. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i pripravnost u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 6. ožujka 2025. Znatno postrožiti fiskalnu politiku kako bi se osiguralo da se neto rashodi drže korektivnog kretanja u okviru postupka u slučaju prekomjernog deficita i kako bi se ojačao vanjski položaj. Provesti reforme i ulaganja na kojima se temelji produljeno razdoblje prilagodbe u skladu s preporukom Vijeća od 21. siječnja 2025.

2. Imajući u vidu odgovarajuće rokove za pravovremen dovršetak reformi i ulaganja na temelju Uredbe (EU) 2021/241, hitno ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Ubrzati provedbu programâ

[21] SWD(2025) 95 – *Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF)*, 2025.

kohezijske politike (EFRR, FPT, ESF+, KF) na temelju, ovisno o slučaju, mogućnosti koje nudi preispitivanje u sredini programskog razdoblja. Optimalno iskoristiti instrumente EU-a, među ostalim mogućnosti koje nude InvestEU i Platforma za strateške tehnologije za Europu, u cilju poboljšanja konkurentnosti.

3. Poboljšati kvalitetu i učinkovitost javne uprave i predvidljivost donošenja odluka, osiguravajući da se zakonodavnim inicijativama ne ugrožava pravna sigurnost kroz odgovarajuća savjetovanja s dionicima, učinkovite procjene učinka i pojednostavnjene administrativne postupke. Bolje pripremiti i prioritizirati velike infrastrukturne projekte te ubrzati njihovu provedbu, osigurati pravodobnu provedbu zrelih projekata javnih ulaganja te promicati privatna ulaganja radi poticanja održivog gospodarskog razvoja.

4. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima ubrzavanjem uvođenja energije iz obnovljivih izvora, poboljšati kapacitet mreže, ojačati prekogranične elektroenergetske veze, unaprijediti regulatorne reforme kojima se smanjuju rizici za projekte u području čiste energije te poboljšati transparentnost i učinkovitost u postupku izdavanja dozvola. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima, posebno postupnim ukidanjem subvencija za fosilna goriva u sektoru grijanja i ulagati u energetsku učinkovitost, okolišnu infrastrukturu i inovacije, uzimajući u obzir regionalne razlike kao što je učinak na rudarske regije. Postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita.

5. Jačati sudjelovanja žena i mladih na tržištu rada poboljšanjem učinkovitosti aktivnih politika tržišta rada i sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Riješiti problem nedostatka vještina jačanjem osnovnih vještina i vještina relevantnih za tržište rada te poboljšati sudjelovanje dionika i optimalno iskoristiti informacije o vještinama u politikama za razvoj obrazovanja i vještina.

6. Smanjiti rizike od siromaštva i socijalne isključenosti proširenjem socijalne zaštite i poboljšanjem njezine učinkovitosti, među ostalim omogućavanjem boljeg pristupa kvalitetnim osnovnim i potpornim uslugama, s naglaskom na integriranim službama koje pružaju socijalne, zdravstvene i obrazovne usluge te usluge za zapošljavanje, posebno za Rome i druge skupine u nepovoljnom položaju, a pritom očuvati fiskalnu održivost.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik